

Паула Кіх (Булик),
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Володимир Чайка,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Характеризуючи підготовку дитини до шкільного навчання в контексті сучасної освітньої парадигми, доцільно звернути увагу на зміну уявлень про саму природу готовності. У сучасних наукових підходах вона дедалі частіше інтерпретується не як статичний результат завершеного етапу розвитку, а як динамічний процес становлення здатності дитини до прийняття нових форм діяльності та соціальної взаємодії [1; 3]. Такий підхід дозволяє уникнути спрощеного трактування готовності як «набору якостей» і зосередити увагу на розвитку внутрішніх механізмів саморегуляції, мотивації та пізнавальної активності, що забезпечують подальше навчання.

Особливого значення в цьому контексті набуває розуміння готовності як показника взаємодії біологічних, психологічних і соціальних чинників розвитку. Психофізіологічна зрілість створює необхідну основу для формування вищих психічних функцій, однак сама по собі не гарантує успішного входження в навчальну діяльність. Вирішальним чинником виступає здатність дитини інтегрувати власні пізнавальні можливості з вимогами соціального середовища, що виявляється у готовності дотримуватися правил, працювати за інструкцією, співпрацювати з дорослими й однолітками та приймати навчальні цілі як особистісно значущі [2].

У межах особистісно зорієнтованого підходу готовність до школи розглядається як показник сформованості суб'єктної позиції дитини. Ідеться про здатність усвідомлювати себе активним учасником освітнього процесу, відповідальним за власні дії та результати діяльності. Формування такої позиції неможливе без досвіду самостійного вибору, ініціативи та прийняття рішень, що особливо яскраво проявляється в ігровій та продуктивній діяльності дошкільників. Саме ці види діяльності створюють умови для поступового переходу від зовнішньо керованої поведінки до внутрішньо мотивованої активності [1; 2].

Важливим аспектом підготовки до школи є також формування здатності дитини до смислового ставлення до навчання. У наукових джерелах наголошується, що позитивне ставлення до школи не завжди свідчить про готовність до навчальної діяльності, оскільки воно може ґрунтуватися на зовнішніх атрибутах шкільного життя. Натомість справжня готовність формується тоді, коли дитина починає усвідомлювати цінність пізнання, виявляє інтерес до змісту завдань і прагне досягати результату не лише заради схвалення

дорослого, а й через внутрішню мотивацію. Саме розвиток такої мотивації є одним із центральних завдань дошкільної освіти.

У цьому зв'язку особливого значення набуває організація освітнього середовища, яке має сприяти розвитку пізнавальної ініціативи та самостійності. Розвивальне середовище розглядається не лише як сукупність матеріальних об'єктів, а як система педагогічно доцільно організованих умов, що стимулюють активність дитини, забезпечують різноманітність видів діяльності та створюють можливості для самовираження [2; 5]. Доступність матеріалів, варіативність завдань, можливість вибору та зміни діяльності сприяють формуванню відповідального ставлення до власного навчального досвіду.

Не менш важливим є врахування соціального контексту розвитку дитини, зокрема особливостей сімейного виховання. Родина виступає первинним соціальним простором, у межах якого формуються базові уявлення про навчання, працю, відповідальність і взаємодію з іншими людьми. Узгодженість вимог сім'ї та закладу дошкільної освіти створює передумови для цілісного розвитку дитини й запобігає виникненню суперечностей у її досвіді [3]. У цьому контексті партнерська взаємодія між педагогами й батьками розглядається як необхідна умова ефективної підготовки до школи.

Методологічно важливим є також принцип природовідповідності, який передбачає узгодження змісту й методів педагогічного впливу з віковими та індивідуальними особливостями дошкільника. Передчасне ускладнення завдань, перенасичення освітнього процесу навчальними вимогами або орієнтація на формальні показники підготовленості можуть негативно позначитися на емоційному стані дитини та знизити її інтерес до навчання. Тому підготовка до школи має будуватися на поступовому розвитку передумов навчальної діяльності, а не на форсуванні результатів [1; 5].

З позицій сучасної педагогічної науки доцільно розглядати готовність до школи як відкриту систему, що перебуває в постійному розвитку й змінюється залежно від умов освітнього середовища [2]. Такий підхід дозволяє гнучко реагувати на індивідуальні потреби дітей, адаптувати педагогічні стратегії та забезпечувати оптимальні умови для становлення кожної дитини. У цьому сенсі підготовка до навчання постає не як завершальний етап дошкільного дитинства, а як природне продовження загального розвитку особистості.

Отже, теоретичний аналіз проблеми готовності дошкільників до навчання в Новій українській школі дозволяє стверджувати, що її формування є складним, багаторівневим процесом, який потребує цілісного підходу, орієнтованого на розвиток дитини як суб'єкта пізнання й соціальної взаємодії. Поєднання гуманістичних цінностей, особистісно зорієнтованих стратегій та науково обґрунтованих педагогічних умов створює передумови для успішного шкільного старту й подальшого освітнього розвитку.

Список використаних джерел

1. Готовність дитини до навчання / Упоряд: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. Київ: Мікрос-СВС, 2003. 112 с.

2. Ковшар О. В. Роль партнерської взаємодії дошкільної та початкової ланок освіти в організації передшкільної освіти. *Наукові записки Ніжинського державного ун-ту імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2015. № 4. С. 57–63.

3. Корякіна І. В. Особистісна готовність дітей 6-го року життя до школи як актуальна проблема сьогодення. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПУ, 2010. № 3. С. 176–185.

4. Куліш Р. В. Психолого-педагогічні умови підготовки дітей до навчання у школі. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПУ, 2010. № 3. С. 125-131.

5. Любарська І. Співпраця дошкільного закладу і родини у контексті підготовки дитини до школи. Вісник інституту розвитку дитини. Серія «Філософія. Педагогіка. Психологія»: збірник наукових праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 17. С. 68–72.